

Guidelines for Developing Organic Rice Farmers in Udon Thani Province

Phukanchanakrit Pulanram^{1*} and Kongphop Iamsomboon¹

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

*Corresponding author. E-mail: pagsa.2522@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the development of organic rice farmers, 2) to study factors affecting the development of organic rice farmers, and 3) to study guidelines for the development of organic rice farmers in Udon Thani Province. It is quantitative research and qualitative research. Sample groups include: Voters in Udon Thani Province, 400 people, group of 10 people providing information Research tools include questionnaires and interviews. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, and multiple regression analysis and descriptive analysis Accompanying the discussion of results the results of the research found that: 1) Development of organic rice farmers. Overall, it is at a moderate level. They can be arranged in descending order as follows: Social and community aspects Environmental and technological aspects, respectively. 2) Factors affecting the development of organic rice farmers, found that government support (X3) and local role (X4) had coefficients of the predictors in the raw scores (b) equals .110 and .068, respectively and 3) the environment should be studied. Conditions of land, equipment and various tools related to farmer development according to the project plan. The results are monitored and evaluated in accordance with the environment and geography. The Department of Agriculture or related agencies bring technology to develop and the application of new public relations communications technologies and the appointment of working groups or operating committees set the terms and conditions Organize community meetings/forums to discuss solutions and solutions. Coordinate and request cooperation from relevant agencies to manage or solve farmer development problems and establish a fund to promote organic rice farmers.

Keywords: Development Guidelines, Farmers, Organic Rice Growers

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

ภาณุชนกฤษฎี ปลัณรัมย์^{1*} และ ก้องภพ เอี่ยมสมบูรณ์¹

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: pagsa.2522@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบการอภิปรายผล ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสังคมและชุมชน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ พบว่า ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X3) ด้านบทบาทท้องถิ่น (X4) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .110 และ .068 ตามลำดับ และ 3) ควรศึกษาสภาพแวดล้อม สภาพที่ดินอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรตามแผนงานโครงการ โดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ โดยกรมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาการพัฒนา และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประชาสัมพันธ์สื่อสารใหม่ๆ และการแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดกติกาข้อตกลง จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือและแนวทางแก้ไขปัญหามา ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหาการพัฒนาเกษตรกรและจัดตั้งกองทุนส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, เกษตรกร, ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

© 2024 JOMSD: Journal of Organizational Management and Social Development

บทนำ

ปัจจุบันเกษตรกรอินทรีย์เป็นกระบวนการจัดการด้านการผลิตแบบองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพและวงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุจากการสังเคราะห์และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง การปลูกข้าวนอกจากจะเป็นอาหารเพื่อยังชีพและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในประเทศ ข้าวยังจัดได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ให้กับประเทศ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จัดได้ว่าประเทศไทยมีการส่งออกข้าวเป็นอันดับต้นๆ ของโลกจากการสร้างรายได้ โดยจากการรายงานข้อมูลขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติปี 2550 (พิมพิดา โยธาสมุทร, 2552 อ้างถึงใน ยุทธยา อยู่เย็น และคณะ, 2556) ได้ระบุว่า จากแนวโน้มในปัจจุบันความต้องการข้าวในตลาดผู้บริโภคที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ผนวกกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการเกษตรส่งผลให้ระบบการผลิตข้าวของไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตข้าวเพื่อการค้ามากยิ่งขึ้น โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวด้วยเทคโนโลยี สมัยใหม่ เช่น การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนพืชสังเคราะห์ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาเป็นลูกโซ่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาการระบาดของโรคและแมลง การสูญเสียความหลากหลายของทางชีวภาพในแปลงเกษตร ปัญหา

สารพิษตกค้างในสิ่งแวดล้อม ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง ทำให้เกิดการลงทุนสูง ในขณะที่ราคาผลผลิตไม่ได้สูงขึ้นตามสัดส่วนของต้นทุนที่สูงขึ้นทำให้เกษตรกรขาดทุนและมีหนี้สินเพราะต้องพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกเพื่อนำมาเพิ่มผลผลิต รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคเนื่องจากสารพิษตกค้างในผลิตผลทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ นับได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาจากการทำเกษตรเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่างๆ แต่เน้นมุ่งเน้นไปที่การใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยชีวภาพในการบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียนหรือใช้อินทรีย์วัตถุต่างๆ ปกคลุมหน้าดินอยู่เสมอ สร้างความหลากหลายที่สัมพันธ์กันอย่างสมดุลในระบบนิเวศโดยการปลูกพืชร่วมกันหลายชนิด นับเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการลดความเสี่ยงจากปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด รวมถึงเน้นให้ศัตรูธรรมชาติ ควบคุมศัตรูพืชเองโดยไม่ใช้สารเคมี ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลในระบบนิเวศทางการเกษตรอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งแนวทางในการพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเกษตรเคมีโดยใช้เกษตรอินทรีย์นี้ (ยุธยา อยู่เย็น และคณะ, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารโดยส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวพระราชดำริ รวมถึงขยายกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่และสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์เกษตรผสมผสานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อลดการใช้สารเคมีและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสอดคล้องและสนับสนุนตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งเกษตรกรได้น้อมนำเป็นปรัชญาแนวทางปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตของประชาชนทุกระดับให้มีความพอเพียง (แพรวรินทร์ มหารธรรม, 2551)

พื้นที่จังหวัดอุดรธานีเกษตรกรมีการปลูกข้าวทั้งใช้สารเคมีเพื่อกระตุ้นให้ข้าวมีใบสวบลำกอใหญ่ทันต่อความต้องการของเกษตรกร และการปลูกข้าวอินทรีย์แบบเป็นระบบการผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิด สัดส่วนการปลูกข้าวในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 2,590,123.34 ไร่ ข้าวที่ปลูกใช้สารเคมีพื้นที่ จำนวน 12,975 ไร่ และจำนวนพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ จำนวน 4,677 ไร่ (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2566) การปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาอย่างหนักในการทำเกษตรอินทรีย์ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่ชัดเจน และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไม่ว่าจะแนวทางใดต้องพัฒนาเป็นองค์รวมตลอดห่วงโซ่การผลิต การแปรรูปถึงการตลาด ให้เป็นการเกษตรที่ทันสมัย มีนวัตกรรม มีการเชื่อมโยงการผลิตจากชนบทสู่ผู้บริโภคในเมืองด้วยระบบต่างๆ ได้แก่ ระบบโลจิสติกส์ ระบบเศรษฐกิจ ดิจิทัลและระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลุ่มผู้ผลิตเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาไปด้วยกันจากทุกภาคส่วน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ หน่วยงาน และองค์กรภาครัฐและเอกชนมาเป็นหุ้นส่วนร่วมกันพัฒนาไม่มีสูตรสำเร็จ ประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี และแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 23,835 คน (ข้อมูลจาก สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ วันที่ 12 ตุลาคม 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 23,835 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วน ครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 392 คน (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2560)

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร จำนวน 5 คน และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 10 คน ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี โดยพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม (2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ (3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาคัดค้านความสอดคล้อง และ (4) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.802 โดยใช้วิธีของ Cronbach, L. J. (1990) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

แบบสัมภาษณ์ (การวิจัยเชิงคุณภาพ) แบบสัมภาษณ์ออกเป็น 1 ส่วน ดังนี้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย (2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ในประเด็นและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น (3) พัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป และ (4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย

2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

4) แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง

5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มพูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

เรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล

2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

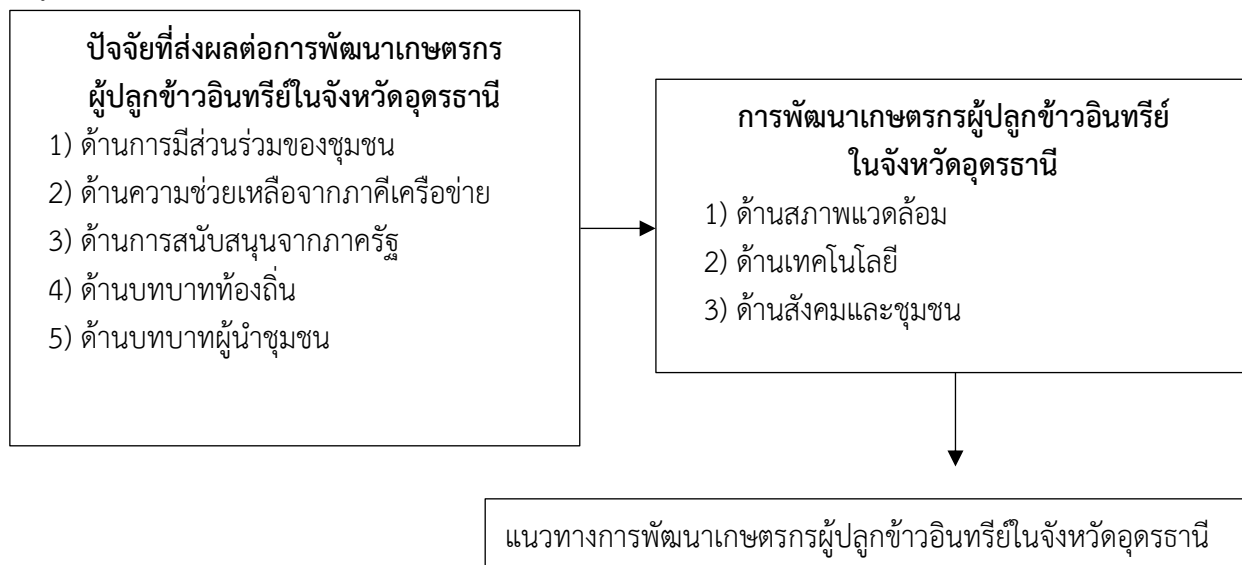
1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาเป็นกรอบแนวคิดในแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ และการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ศึกษาการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสภาพแวดล้อม	3.07	0.18	ปานกลาง
ด้านเทคโนโลยี	3.02	0.64	ปานกลาง
ด้านสังคมและชุมชน	3.10	0.34	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.05	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$ S.D.=0.36) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสังคมและชุมชน ($\bar{X} = 3.10$ S.D.=0.34) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.07$ S.D.=0.18) และด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.02$ S.D.=0.64) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.12	0.33	ปานกลาง
ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย	3.10	0.21	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.02	0.73	ปานกลาง
ด้านบทบาทท้องถิ่น	2.95	0.45	น้อย
ด้านบทบาทผู้นำชุมชน	3.01	0.73	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.01	0.32	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$ S.D.=0.32) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 3.12$ S.D.=0.33) ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย ($\bar{X} = 3.10$ S.D.=0.21) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X} = 3.02$ S.D.=0.73) ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.0301$ S.D.=0.73) และด้านบทบาทท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.95$ S.D.=0.45) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

ลำดับตัวแปร ที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.641	.098		6.561	.150	.109	.033
ด้านการมีส่วนร่วมของ ชุมชนX ₁	.254	.013	.496	19.378	.207	.018	.180
ด้านความช่วยเหลือจาก ภาคีเครือข่ายX ₂	.348	.032	.434	10.955	.370	.106	.211
ด้านการสนับสนุนจาก ภาครัฐX ₃	.110	.016	.469	6.653	.000*	.077	.142
ด้านบทบาทท้องถิ่นX ₄	.068	.024	.179	2.843	.005*	.021	.114
ด้านบทบาทของผู้นำ ชุมชนX ₅	.009	.006	.040	1.596	.111	-.002	.021
SE _{est} = ±.07699 R = 0.896; R ² =0.803 ; Adj. R ² =0.800; F = 320.950; p-value =0.01							

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X3) ด้านบทบาทท้องถิ่น (X4) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .110 และ .068 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) .469 และ .179 ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ควรศึกษาสภาพแวดล้อม สภาพที่ดินอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรตามแผนงานโครงการ โดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ โดยกรมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาการพัฒนา และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประชาสัมพันธ์สื่อสารใหม่ๆ และการแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดกติกาข้อตกลง จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือและแนวทางแก้ไขปัญหา ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหาการพัฒนาเกษตรกรและจัดตั้งกองทุนส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

อภิปรายผล

การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ต้องอาศัยสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีและสังคมและชุมชนเข้ามาเกื้อหนุนให้มากกว่านี้เพื่อสนองต่อความต้องการของเกษตรกร ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา โนนแดง และสมพันธ์ เตชะอธิก (2562) ได้ศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มข้าวกล้องอินทรีย์ตำบลหนองแขง อำเภอบ้านแซด จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มข้าวกล้องอินทรีย์ มีการดำเนินงานกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการระดมเงินทุนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีการจัดทำแผนการผลิต แปรรูป การตลาดและวางแผนการเงินเพื่อสามารถชำระเงินกู้ในปลายปี การผลิตหลักของกลุ่ม คือ ข้าวและมีการแปรรูปขนมและน้ำมันข้าวกล้อง ส่งขายตามร้านค้าทั่วไป สถานที่ราชการและออกบูธจำหน่ายสินค้า การประชาสัมพันธ์จะบอกกันปากต่อปาก มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่สามารถตรวจสอบได้ ปัญหาที่สำคัญของกลุ่ม คือ ขาดการมี

ส่วนร่วมจากสมาชิกกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่ค่อยหลากหลาย การแปรรูปทำได้น้อยและไม่แน่นอน ระบบบัญชียังไม่สามารถคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้และขาดเงินทุนในการพัฒนาเพื่อการขยายการผลิต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยต่างๆ ยังไม่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เท่าที่จะเป็นจึงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการต่อยอดให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร เวชกามา และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการทำนาข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผสมผสาน 4 หมู่บ้านห้วยหลาว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการทำนาในปัจจุบันของสมาชิกกลุ่มกลุ่มเกษตรกรผสมผสาน 4 หมู่บ้านห้วยหลาว ส่วนใหญ่เป็นการทำนาอินทรีย์ใช้สารอินทรีย์เพื่อการบำรุงดินและป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นหลัก กลุ่มผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการมอบหมายงาน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกิดความตื่นตัวในการทำนาอินทรีย์และมีความรู้ความสามารถในการทำนาข้าวอินทรีย์ในแต่ละขั้นตอนได้เป็นอย่างดี สามารถทำนาข้าวอินทรีย์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น การดำเนินงานของกลุ่มต่อเกษตรกรด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินงานของกลุ่มที่สามารถพัฒนาทั้งสามด้านควบคู่กันไป ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ได้แก่ จำนวนเกษตรกรในครัวเรือน ปริมาณการได้รับการส่งเสริมและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ของกลุ่ม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐ บทบาทท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ให้มีความยั่งยืนและเติบโตในตลาดของผู้บริโภคและบริโภคได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวรรค์ มณีโชติ และ ดุสิต อธิวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรอินทรีย์ในชุมชนเกษตรกรรายย่อย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรายย่อยสมาชิกกลุ่มรักษ์เกษตรอินทรีย์พีจีเอส มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์และระบบรับรองจากการเข้ารับการฝึกอบรมและแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในฟาร์มของตนเองตามกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์มาตรฐานระดับชาติ Organic Thailand อย่างเคร่งครัด เกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 93.33 โดยมีความ คิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการทำเกษตรอินทรีย์จะส่งผลให้มนุษย์มีสุขภาพดีและเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติรวมทั้งสามารถลดต้นทุนการผลิต ถึงแม้ว่าพื้นที่ฟาร์มของเกษตรกรบางรายร้อยละ 40 ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ปัญหานี้ก็ได้รับการแก้ไขจากการใช้องค์ความรู้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาบริหารจัดการฟาร์มจนกระทั่งผ่านการรับรอง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มนี้สูงถึงร้อยละ 100 และ 80 ตามลำดับ เช่น การใช้งานในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นสมาชิกในครอบครัวและภาครัฐยังส่งเสริมสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน อย่างไรก็ตาม เกษตรกรรายย่อยร้อยละ 40 ยังคงต้องการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ทั้งด้านเงินทุนและปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ควรศึกษาสภาพแวดล้อม สภาพที่ดิน อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรตามแผนงานโครงการ โดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ โดยกรมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาการพัฒนา และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประชาสัมพันธ์สื่อสารใหม่ๆ และการแต่งตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดกติกาข้อตกลง จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือและแนวทางแก้ไขปัญหา ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหาการพัฒนาเกษตรกรและจัดตั้งกองทุนส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก ปัญญาสิงห์ และ เศกสรรค์ ยงวณิช (2565) ได้

ทำการศึกษาดูการจัดการของกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวคุณค่าชาวนา คุณธรรมบ้านโนนทรายงาม ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย (1) คำมั่นสัญญาจะปฏิบัติตามที่ตกลงกันคือ “ปฏิญญาชาวนา” (2) ความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และประสบการณ์ของประธานกลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ (3) การประชุมวางแผนร่วมกับสมาชิกกลุ่มเป็นประจำทุกปี คือ วางแผนการผลิต การตรวจแปลงนาของสมาชิกตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การนัดวันซื้อข้าวและกำหนดราคาข้าว (4) ผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผู้ผลิตต้องมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ใช้ภูมิปัญญาจัดการดินและน้ำในแปลงนา รวมทั้งการพยายามพึ่งตนเอง (5) การสนับสนุนทางวิชาการวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ปัญหาของกลุ่มคือการตลาดและการขนส่งผลผลิตไปยังบริษัทคู่ค้าข้าวอินทรีย์ในต่างจังหวัดซึ่งมีระยะทางไกล ทำให้สมาชิกกลุ่มมีภาระค่าขนส่งมากขึ้น สำหรับช่องทางการตลาดกำลังพัฒนาตลาดการค้าออนไลน์

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ คือ ด้านสังคมและชุมชน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านบทบาทท้องถิ่น และควรศึกษาสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตามสภาพแวดล้อม สภาพที่ดินอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นไปตามแผนงานโครงการ โดยมีการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ ทั้งปรับพื้นที่ โดยกรมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาการพัฒนาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีประชาสัมพันธ์สื่อสารใหม่ๆ มาช่วยจัดวางแนวทางให้ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการ กำหนดกติกาข้อตกลงในการนำกฎบังคับใช้ จัดประชุม/เวทีประชาคมหารือแนวทางแก้ไข ปัญหา ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการหรือแก้ไขปัญหาการพัฒนาเกษตรกร จัดตั้งกองทุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ให้หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายจัดให้องค์กรและสังคมหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในปลูกข้าวอินทรีย์นั้น ควรที่จะต้องยึดหลักการให้ความรู้ความเข้าใจในการปลูกข้าวอินทรีย์อย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนให้กับเกษตรกร เพื่อจะช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรสร้างความร่วมมือประสานงานกับทุกๆ ฝ่าย โดยมีการยึดถือหลักการมีส่วนร่วมและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ และเจ้าหน้าที่ต้องให้ความสำคัญเสมอๆ ในการพัฒนาเกษตรกรในบริบทต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 หน่วยงานภาครัฐและผู้บริหารหรือบุคลากรควรกำหนดนโยบาย มีแบบแผนในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์อย่างชัดเจน ซึ่งนำเอาการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ตามความเหมาะสมและสามารถนำเอานโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 รมรณรงค์ให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำนโยบายการพัฒนาเกษตรกรไปปฏิบัติภายในชุมชนอย่างจริงจัง และปลูกฝังจิตสำนึกให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเกษตรกรในการปลูกข้าวอินทรีย์

2.2 ผู้นำชุมชนควรกำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เป็นแผนในการปฏิบัติ โดยมีแบบแผนอย่างชัดเจนเป็นกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ และสามารถนำไปปรับใช้กับเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ควรให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายในจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดการมีส่วนร่วม การเสียสละ ทั้งพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ให้สามารถนำไปปรับใช้อย่างคุ้มค่าอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ควรให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ในจังหวัดลงมือปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ลักษณะนิสัยในเชิงบวกให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

หากมีวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ในครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะ ต่อไปนี้

3.1. ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกโดยการลงสัมภาษณ์ถึงกระบวนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ไปปรับใช้ในจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน

3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี ในพัฒนาเกษตรกร ควรจะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งด้านขนาดพื้นที่ทำการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการประยุกต์ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมในพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่มีความสำคัญต่อเกษตรกรในจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS FOR WINDOW. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- จริยา โนนแดง และสมพันธ์ เตชะอธิก. (2562). การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มข้าวกล้องอินทรีย์ตำบลหนองแขง อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- นภาพร เวชกามา และธีระรัตน์ ชินแสน. (2561). การพัฒนาการทำนาข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผสมผสาน 4 หมู่บ้านห้วยหลาว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิมพ์ดา โยธาสุมพร. (2552). บทวิเคราะห์: โอกาสการส่งออกข้าวไทยในวิกฤตอาหารโลก. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์.
- แพรวรินทร์ มหาวรรณ. (2551). กลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์ผักปลอดภัยจากสารพิษของโครงการหลวงในเขตอำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).
- ยุธยา อยู่เย็น, ปิยาภรณ์ วรรณสันติกุล, สุนทร เทียนงาม, ชาญชัย ตรีเพชร และตระกูล รัมย์ฉัตร. (2556). การพัฒนาการทำนาข้าวอินทรีย์ ชุมชนตำบลโคโคเคาะ อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. *Journal of Food Health and Bioenvironmental Science*, 6(2), 185–192.
- สมนึก ปัญญาสิงห์ และเศกสรรค์ ยงวนิชย์. (2565). การจัดการของกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคณธรรมาบ้านโนนทรายงาม. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(1), 1-19.
- สวรรณ มณีโชติ และดุสิต อธิวัฒน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรอินทรีย์ในชุมชนเกษตรกรายย่อย จังหวัดนครสวรรค์. *Thai Journal of Science and Technology*, 8(6), 1-16.

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2566). ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดอุดรธานี. สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/udonthani-dwl-files-432891791823>.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper. & Row.